

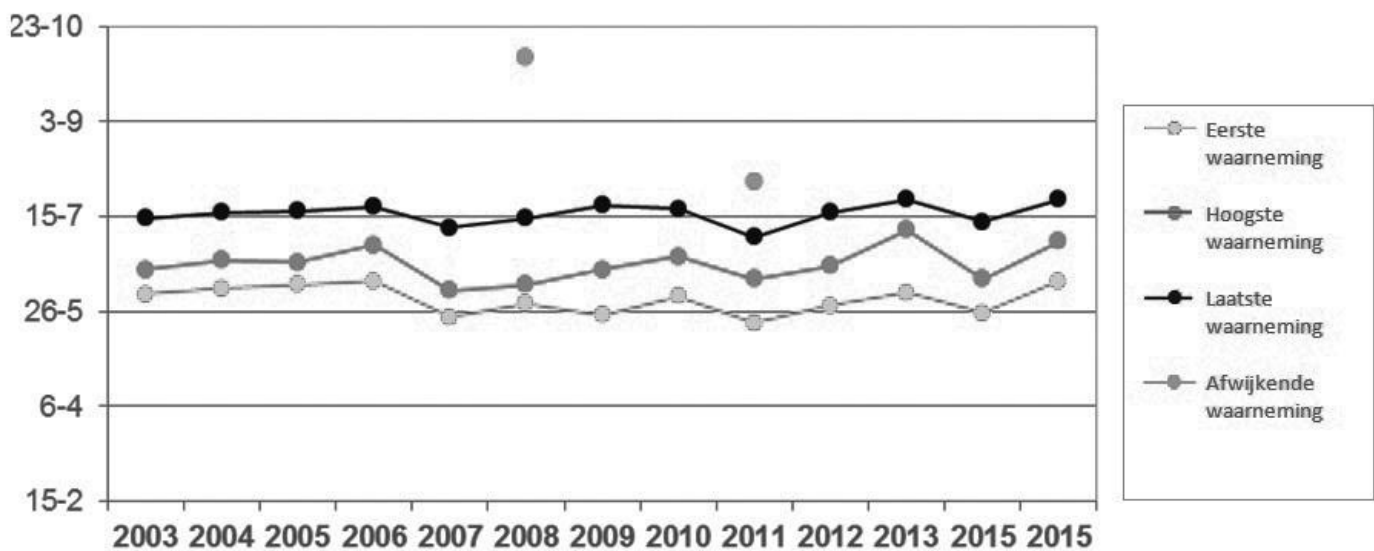

Tijgerblauwtje (*Lampides boeticus*)
 Hulstreed, Hoornsterzwaag, 25-08-2015
 (Foto's: M. Pemmelaar)
 Zie blzd.31.

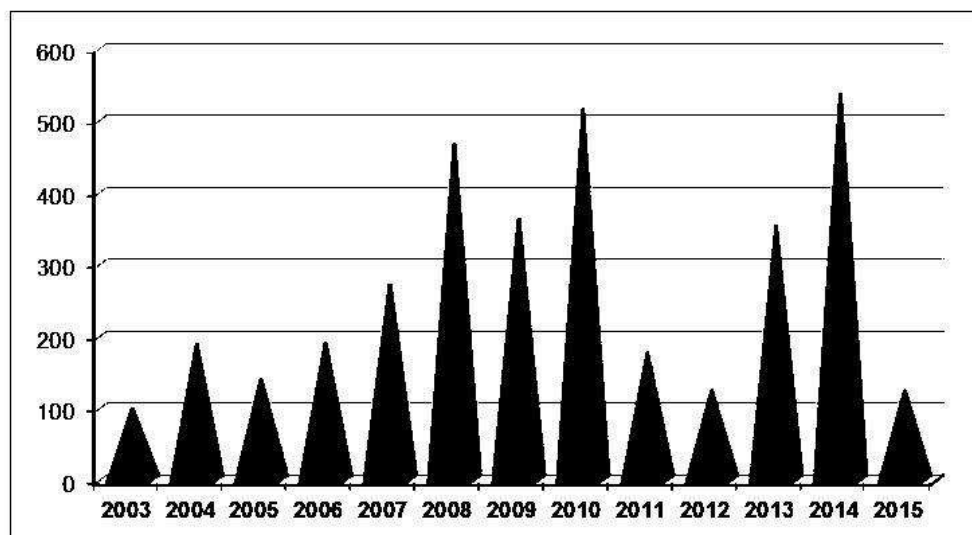
Veenhooibeestje (*Coenonympha tullia*) op
 Dopheide.Fochtelooërveen, Foto: Judith
 Bouma. zie blzd.28.

Groentje (*Callophrys rubi*), Hulstreed.
 (Foto: M.Pemmelaar) zie blzd. 30.

Hoogste aantal Veenhooibeestjes gezien op één dag

2003 - 100
2004 - 190
2005 - 141
2006 - 191
2007 - 273
2008 - 468
2009 - 364
2010 - 516
2011 - 179
2012 - 126
2013 - 355
2014 - 538
2015 - 125

2015: Teljaar van uitersten Mariske Pemmelaar-Groot

8 jaar geleden startte ik met het tellen van vlinders voor de Vlinderstichting in Hulstreed langs een uitgezette route van 19 secties.

Ieder jaar tel ik weliswaar veel soorten: in 2015 waren dat er 24, maar de aantallen van de meeste soorten zijn vaak gering. Dit jaar was wel het jaar van uitersten. Het **Groot dikkopje** (*Ochlodes sylvanus*) scoorde bijvoorbeeld met 286 exemplaren hoger dan ooit, gevolgd door het **Koevinkje** (*Aphantopus hyperantus*) met 149. Maar het aantal exemplaren dat ik van het **Landkaartje** (*Araschnia levana*) en de **Kleine vos** (*Aglais urticae*) tegenkwam was zeer laag. Zij waren dit jaar de absolute dalers. Ze lieten zich beiden maar 5 keer zien.

Het **Heideblauwtje** (*Plebejus argus*) is hier bijna **verdwenen**. Ik telde in 2008 nog 183 exemplaren. De laatste twee jaren zijn dat er nog maar 2 en dan nog wel 1 per keer. Vanaf 2012 is het bergafwaarts gegaan. Veel vragen rijzen bij mij op. Ben ik er steeds op het verkeerde moment? Waarom gaat het altijd zo hard regenen als ik de eerste heb gezien. Heeft de vrijwilliger te veel mierennesten vernietigd? Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de heide teveel vergrast of te oud en te dicht begroeid is geraakt. Immers in het beschermplan van het ministerie van LNV van 1990 wordt als reden aangevoerd dat Heideblauwtjes niet meer voorkomen in een gesloten heidevegetatie. Als heideterreinen te dicht begroeid raken en er te weinig open plekken zijn, zouden ze niet meer voorkomen. De vlinder schijnt vliegterreinen te kiezen waar de ontwikkeling van de heide- en dophei-vegetatie in een pioniersstadium verkeert. Binnen 5 à 10 jaar groeien heideterreinen al dicht en worden daarmee ongeschikt voor het Heideblauwtje. Begrazing, kleinschalig plaggen of plaatselijk weghakken van heide zodat een patroon van kleine open stukken naast oudere heide kan ontstaan, zouden de juiste maatregelen kunnen zijn. Voorop gesteld dat er nog wel Knoopmieren in het gebied aanwezig moeten zijn.

Relatie plek en vlindersoort

Hulstreed bestaat uit 2 terreintjes. Deze zijn van elkaar gescheiden door een zandweg. Oppervlakkig gezien gaat het om vergraste heideterreintjes + het zandpad.

Als je iedere week dezelfde route loopt, leer je op microniveau zo'n gebied door en door kennen. Alle schakeringen ga je onderscheiden in het vegetatiemozaïek van kleine biotoopjes, de kleine verschillen in hoog/laag, nat/droog, open/dicht, licht/donker, lage en hoge vegetatie. Iedere stap die ik zet, doe ik zo zorgvuldig mogelijk want je kunt snel vallen. Dit heeft als resultaat dat ik iedere kleine nuance opmerk. Dat "inzoomen" op microniveau om relaties te ontdekken tussen vlinders en hun vaak zeer specifieke leefmilieus fascineert mij.

Het honkvaste Groentje (*Callophrys rubi*) Foto: blzd. 16.

Ieder jaar in dezelfde periode van eind april tot eind mei, op de 2 warmste en hoogstgelegen bolvormige plekjes zie ik de opvallende verschijning van de Groentjes, vooral als ze vliegen.

Deze twee zeer zonnige plekjes liggen ver uit elkaar. Elk op één van de twee afzonderlijke heideveldjes. Die twee bolvormige plekjes bestaan voor 100% uit Blauwe Bosbes met een paar solitaire jonge struikjes Vuilboom, Berk en Eik. De Groentjes zijn heel kieskeurig. Ik zie ze alleen maar op en rond deze Blauwe Bosbesstruikjes, ze zijn dus heel honkvast. De zeer kleine populaties blijven zich handhaven. In 2015 telde ik totaal 12 exemplaren, in 2014 waren het er 9. In de jaren 2011 t/m 2013 zag ik er maar 3 (2011), 1 (2012) en 2 (2013). 2009 was het absolute topjaar met 25 exemplaren. Om het Groentje te beschermen is het instand houden van de heel specifieke Bosbesvegetatie een eerste vereiste. Daarnaast is het behoud van een paar jonge, 1 tot 2 meter hoge, solitaire struiken Vuilboom/Berk

even belangrijk. De mannetjes schuilen hier samen en gebruiken ieder jaar meestal dezelfde struik als uitkijkpost.

De Eikenpage (*Favonius quercus*)

Ook de **Eikenpage** is zeer kieskeurig. Halverwege juli waren ze altijd op 2 dezelfde plekken met jonge Vuilboomstruiken in de nabijheid van grotere Eiken te vinden. Door het rigoureuze beheer dat in het begin van dit jaar op Hulstreed plaats vond is veel struweel Vuilboom teruggezet, soms wel 99%. Langs de route zijn op één plek bijna alle Vuilboomstruiken teruggezet met als gevolg dat ik daar dit jaar geen enkele Eikenpage ben tegengekomen. Op de andere plek, die met rust is gelaten, telde ik 12 Eikenpages. Hiermee was 2015 toch nog een boven gemiddeld Eikenpagejaar.

De grote verrassing

Bijna ieder jaar zie ik wel een nieuwe soort of soms wel nieuwe soorten verschijnen. Het blijft dan vaak wel bij 1 exemplaar. Zoals bijvoorbeeld in 2014 het Hooibeestje en de Bruine Vuurvlinder. Het volgend jaar zijn ze dan vaak weer verdwenen....

Mijn topwaarneming van dit jaar was op 25 augustus. Toen verscheen het **Tijgerblauwtje (*Lampides boeticus*)** in Hulstreed! **Voor Friesland een primeur!**
Foto's: blzd. 16.

Nooit eerder in deze provincie gezien. Vorig jaar zag ik de eerste Oostelijke Vos van Friesland en nu dit jaar het eerste zuidelijke Tijgerblauwtje! Dat geloof je toch niet. Puur geluk! Dit vlinderjaar kon toen voor mij niet meer stuk.

In eerste instantie dacht ik dat ik een Boomblauwtje op een jonge Vuilboom zag. Toen ik beter keek zag het er echter groter en bruiner uit. "Een Eikenpage misschien" ging door mij heen omdat ik oranje vlekjes + een staartje zag. Maar dat vliegseizoen was toch al afgelopen en op deze plek had ik nog nooit een Eikenpage gezien. Voordat ik een foto kon nemen vloog hij/zij naar een plek nog dichterbij naar mij toe, op de Struikheide. Toen zag ik het eigenlijk direct, dat moet een Tijgerblauwtje zijn. Onmiskenbaar! Dat plaatje had ik al zo vaak in de boeken voorbij zien komen en.... we waren gewaarschuwd door de Vlinderstichting dat we goed op moesten letten! Gelukkig werkte mijn fototoestel deze keer wel en heb ik 23 foto's kunnen maken van 15.40 tot 15.43 uur daarna vloog zij, want het was een vrouwtje, in zuidwestelijke richting ".

De vraag die me nu bezig houdt is, waarom bezocht dit Tijgerblauwtje bijna hetzelfde plekje als het Groentje? Omdat ze beiden warmteaanbidders zijn? Was het een "absoluut aanvoelen" dat dit het warmste plekje op de heide was? Of omdat het daar zo open en zonnig was en de heide bloeide? In "Ruimte voor insecten" van Frits Bink lees ik, dat het Tijgerblauwtje op warme, onbeschaduwde plaatsen in uiteenlopende bloemrijke habitats leeft. In "de Ecologische Atlas van de

Dagvlinders van Noordwest-Europa” eveneens van Bink wordt beschreven dat deze soort in Zuid Europa het meest in heideachtige terreinen voorkomt. Kortgeleden is één van de twee heideterreintjes door It Fryske Gea verworven. Met de waarneming van het Tijgerblauwtje op hun heide, is het imago van Hulstreed als bijzonder vlindergebiedje al direct bevestigd. Deze vondst is een hele mooie opsteker in dit “pareltje” zoals ze het zelf noemen.

In memoriam Wiebe Lenstra en Willem G. de Jong Siep Sinnema

Helaas kregen wij het afgelopen jaar bericht van het overlijden van twee van onze leden, beiden op hoge leeftijd.

In februari overleed Wiebe Lenstra uit De Hoeve. Hij is vanaf de start lid geweest van onze werkgroep, zodat onze oudere leden zich hem zeker nog zullen herinneren. Door een afnemende gezondheid kon hij al vele jaren niet meer aanwezig zijn bij onze activiteiten.

Op 25 juni overleed in verzorgingstehuis Erasmushiem Willem G. de Jong op 91-jarige leeftijd. Ook Willem moest door een slechter wordende gezondheid de laatste jaren verstek laten gaan bij onze bijeenkomsten, maar daarvoor was hij een zeer trouw bezoeker van onze bijeenkomsten en excursies. Wel bleef hij tot het laatst toe via de Flinterwille op de hoogte van wat er allemaal gebeurde in de Vlinderwerkgroep Friesland.

Mutaties ledenlijst

Overleden:

De heer W.G. de Jong
Leeuwarden

De heer W. Lenstra
De Hoeve

Nieuw leden:

Mevrouw P. Tenge
Meekhofsveen 13
8426 JM Appelscha
Tel. 0516 – 432512

De heer J.J. Boehlé
Oostervalge 44
9989 EK Warffum
Tel. 0595 - 428636

De heer H. Seepma
Lauwers 48
9204 GX Drachten
Tel. 06-33722109